

Od dźwięku do słowa i jeszcze dalej.

Red. Katarzyna Wojan, Ewa Konefał.

Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2013,

318 ss. + tablice.

(nadesłano 21.11.2014; zaakceptowano 21.11.2014)

Tom *Od dźwięku do słowa i jeszcze dalej* zadedykowano Pani Profesor Janinie Bartoszewskiej z okazji Dostojnego Jubileuszu Urodzin oraz 45-lecia pracy naukowo-dydaktycznej na Uniwersytecie Gdańskim, w tym — 25-lecia kierowania Katedrą Językoznawstwa Wschodniosłowiańskiego i Translatoryki. Redaktorki tomu podkreśliły, że Profesor Bartoszevska „położyła niekwestionowane zasługi dla rozwoju gdańskiej rusycystyki i sławistyki. Może poszczycić się licznymi, ważkimi dokonaniem nie tylko na niwie naukowej i dydaktycznej, ale również w budowaniu postaw i wartości gwarantujących naukowy obiektywizm i etyczną niezależność”.

Tom ten został przygotowany przez Grono Przyjaciół, którzy zechcieli się podzielić swoim dorobkiem naukowym w ramach danego opracowania, by uczcić i upamiętnić wyjątkowy moment w życiu człowieka i jego kariery naukowej. Stał się on zbiorem artykułów filologicznych, przede wszystkim rusycystycznych, które ze względu na rozpiętość zainteresowań Autorów trzeba było pogrupować i zakwalifikować — nie bez trudu i koniecznych uproszczeń — do odpowiednich działów.

Redaktorki monografii zdecydowały się na złoty, bo trójczłonowy, podział pracy. Opierając się na właściwościach słowa, które uczyniły centralną konstrukcją swego tomu, wyodrębniły trzy dziedziny, w jakich najbardziej aktywizuje się wiedza o naturze wyrazu: aspekt fonetyczny, leksykalny i stylistyczny. Dlatego pierwszy dział zatytułowały *Od dźwięku*, drugi — *Do słowa*, a trzeci — *I jeszcze dalej*, przez co w sposób oryginalny i interesujący wskazały na naturalne nieustanne wynikanie, ciągłość i przenikanie się wielorakich oraz różnorodnych aspektów, gdy chodzi o badania nad funkcjonowaniem mowy od strony teoretycznej i praktycznej, w komunikacji potocznej i komunikacji artystycznej.

Dział *Od dźwięku* zawiera pięć tekstów. Rozpoczyna go wypowiedź Katarzyny Wojan *Od dźwięku do słowa i jeszcze dalej — aż do analizy homomorficznej i z powrotem do dźwięku*. Z kolei Norajr Ter-Grigorjan postawił pytanie, związane ze spółgłoskami przydechowymi: *Аспираты в современной русской речи — фикция или реальность?* Natomiast Ewa Konefał poruszyła problem, z którym na co dzień borykają się nie tylko tłumacze: *O systemach konwersji rosyjskich znaków cyrylickich na znaki łacińskie*. Ku kwestiom komputerowym poprowadził Czytelnika Jurand B. Czermiński, który powiązał prosty instrument użytkowy z relacjami świata, oferując tekst *Klawiatura homofoniczna — narzędzie komunikacyjne globalnej wioski*. Pierwszy dział tomu

jubileuszowego zamyka wypowiedź Radosława Kalety z obszaru komparatystycznego: *O białorusko-polskiej homonimii międzyjęzykowej w europejskim kontekście*.

Dział drugi — *Do słowa* — zgromadził osiem tekstów. Dział rozpoczął Jan Wawrzyńczyk wypowiedzią-apelem, sygnalizując problem, który ujął następująco: *O fotorejstrację agnominów słownikowych języka rosyjskiego*. Marek A. Iwanowski przywiódł Czytelnika ku „mistyce”, „dydaktyce” i „wychowaniu”, gdyż Autor zatytułował swój śledczy tekst następująco: *Na tropie przekornego ducha leksykografii*. Z kolei Walerij Mokijenko podzielił się refleksją z obszaru językoznawstwa kognitywnego i zaproponował artykuł pod nazwą *Концепт «дружба» в зеркале русской идиоматики*. Agnieszka Spagińska-Pruszk w błyskotliwej analizie semantycznej przedstawiła leksykalną pozycję kota w trzech językach słowiańskich: „Kot” *we frazeologii polskiej, rosyjskiej i chorwackiej*. Włodzimierz Wysoczański podjął temat należący do podsystemu języka naturalnego i zaferował tekst *Uczucia z grupy ‘radość’ w wybranych odmianach substandardowych języka*. Również mistyczny nastrój, nawet znacznie bardziej ezoteryczny od poprzedniego, zawitał w erudycyjnym artykule Krystyny Szcześniak, która napisała intrygującą rozprawkę o naturze drzewa tradycyjnie kojarzonego z kobiecością: *Brzoza — drzewo nostalgicznie wpisujące się w ludowe ‘lekarowanie’ słowiańskie*. Z tym botaniczno-medycznym tematem wiąże się następny tekst napisany przez Wandę Stec: *Lokalizacja geograficzna utrwalona w nazwach roślin leczniczych*. Dział drugi zamyka wypowiedź Magdaleny Jaszczewskiej zatytułowana *Wybrane paremie polskie i wątki kulturowe związane z adwentem*.

Dział trzeci — *I jeszcze dalej* — oferuje Czytelnikowi siedem tekstów. Zgromadzone tutaj wypowiedzi otwiera artykuł Grzegorza Ojcewicz *O filologii śledczej, czyli tajemnica śmierci Gajany Kuźminy-Karawajewej — córki św. Matki Marii (Skobcowej)*, lokujący się w ramach nowej subdyscypliny filologicznej, jaką jest filologia śledcza. Ze współczesności ku nieco odleglejszej przeszłości językoznawczej przenosi nas artykuł Doroty Żyłko, która udanie wyeksponowała translatorskie losy klasycznej triady, wskazującej na wzajemne relacje pomiędzy mową i językiem: *Uwagi o polskich i rosyjskich przekładach Saussure’owskiej triady langue–parole–langage*. Anna Hau w artykule *Język ojczysty a tożsamość narodowa* podniosła ważny problem natury lingwistycznej i socjologicznej. Z kolei Alesia Narloch zaproponowała rozważania na temat graficznego oddziaływania na odbiorcę za pomocą szczególnych kompozycji znakowych: *«Пере’загрузка» — игра с графикой в названиях газетных рубрик (на материале газеты «Всласть»)*. Po niej Magdalena Chojnacka przybliżyła lingwistyczną problematykę emotywną: *Личностно-аффективные обращения в современном русском языке*. Zagadnienie publicystyki felietonowej w powiązaniu z intertekstualnością i strategią fascynacji zademonstrowała z przekonaniem Żanna Śladkiewicz w artykule *Интертекстуальность фельетонной публицистики в свете стратегии фасцинации*. Dział trzeci zamyka interesująca analiza fragmentu rzeczywistości z obszaru polityki i sztuki konwersacji ujęta w artykule Urszuli Patockiej-Sigłowej: *Strategie konwersacyjne w dialogu (na podstawie wywiadu Adama Michnika z Władimirem Putinem)*.

Dwadzieścia artykułów, które znalazły się w trzech wymienionych powyżej działach, uzupełniają trzy inne ważne elementy strukturalne monografii. Są nimi: *Tabula gratulatoria*, *Od Redaktorek* oraz aluzyjna — w sensie nawiązania do klasyki radziec-

kiej i książki Aleksieja Tołstoja *Droga przez mękę* — wypowiedź Marceliny Grabskiej *Droga przez naukę*, w której po przyjacielsku, ciepło i rzeczowo Profesor Grabska prześledziła ścieżkę kariery naukowej Szanownej Jubilatki. To wartościowe naukowo opracowanie i zarazem świadectwo przyjaźni, jaką obdarzyli Autorzy Panią Profesor Janinę Bartoszewską, ma swój kolejny wymiar: po *Od dźwięku do słowa i jeszcze dalej* pojawił się nowy czwarty człon, kreślący obiecującą perspektywę ludzką oraz badawczą: ku uniwersalistycznym horyzontom. Tego właśnie — docierania do uniwersalistycznych horyzontów i ich osiągnięcia — nieustannie Dostojnej Jubilatce i Szanownemu Gronu Autorskiemu szczerze życzę.

GRZEGORZ OJCEWICZ

Profesor Emeritus

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, Polska

e-mail: gojcew@poczta.onet.pl